

Bydgoszcz, 11 grudnia 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.46.2018.AJe/RK

**Pani
Beata Szulc
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
Bobrowo 27
87-327 Bobrowo**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Bobrowo 27, 87-327 Bobrowo (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 20 i 22 listopada 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- A.J.– inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 757/2018 z dnia 7 listopada 2018 r. oraz Upoważnienia Nr 775/2018 z dnia 19 listopada 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 19 listopada 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Beaty Szulc – Kierownika GOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W gminie Bobrowo ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 22 maja 2018 r. przyjętego Uchwałą Nr XXXIV/290/18 Rady Gminy w Bobrowie. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 4 czerwca 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 5/2018. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny i ujmuje wszystkie przypisane do niego zadania, o których mowa w ustawie.

Wójt Gminy Bobrowo upoważnieniem znak Or.K.0052.19.2018 z dnia 1 sierpnia 2018 r., upoważnił p. Beatę Szulc do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. Wcześniej funkcję Kierownika pełniła p. Krystyna Ciesielska.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizuje 3-letni gminny program wspierania rodziny na lata 2018-2020, przyjęty uchwałą nr I/11/18 z dnia 20 listopada 2018 r. Celem głównym programu jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. W programie zawarto diagnozę problemów środowiska lokalnego w oparciu o dane liczbowe i jakościowe oraz wskazano możliwości i zasoby lokalne w obszarze wspierania rodziny. Poprzedni Program obowiązywał w latach 2013-2015. Pomimo braku opracowania kolejnego dokumentu bezpośrednio po zakończeniu obowiązywania Programu, Ośrodek realizował zadania na rzecz wspierania rodziny.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS częściowo dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Zagadnienia dotyczące realizacji powyższych zadań są zawierane w „Sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bobrowie”, przy czym są to informacje głównie finansowe.

W dokumentach nie zawarto potrzeb związanych z realizacją zadań. Ponadto sprawozdanie za rok 2016 zostało przekazane do Rady Gminy po terminie, co stanowi naruszenie art.179 ust. 1 ww. ustawy.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 15 kwietnia 2015 r. do 14 marca 2016 r.,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 12 września 2016 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2016 r. 15 rodzin, w tym jedna rodzina zobowiązana do współpracy przez Sąd,
- w 2017 r. 12 rodzin, w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) 9 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż żaden asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny: p. XX nie posiadała wymaganych kwalifikacji, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. P. XX złożyła w tej sprawie stosowne oświadczenie i zobowiązała się do uzupełnienia wykształcenia.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się wszystkie oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

W zakresie czynności asystentów rodziny uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Bobrowo tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem.

W jednym przypadku, rodzina X.X.X., która została zobowiązana do współpracy przez Sąd, nie wyraziła pisemnej zgody na pracę z asystentem rodziny, pomimo podjętych prób zmotywowania do działania. Z uwagi na znaczne trudności opiekuńczo-wychowawcze występujące w rodzinie, asystent zdecydował się podjąć współpracę z rodziną.

Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: plany pracy z rodziną, oceny sytuacji rodziny, harmonogramy wizyt, rejestr sprawozdań wykonanych na potrzeby innych instytucji, rejestr

działań asystenta, notatki służbowe, karty pracy. Ponadto rodzina podpisywała zasady współpracy z asystentem rodziny.

Po upływie 3 miesięcy pracy z rodziną, asystent sporządza sprawozdanie z pracy z rodziną, następnie po kolejnych 3 miesiącach dokonuje oceny realizacji planu pracy, co jest zgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Częstotliwość wejść w środowisko asystentów była adekwatna do potrzeb rodzin.

W latach 2016, 2017 plany pracy były niekompletne. Obecnie zawierają przewidywane efekty i terminy realizacji działań, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli, do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

W okresie objętym kontrolą, asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu współpracy u jednej rodziny. Środowisko było wizytowane średnio raz na 2 miesiące, z wizyty sporządzano notatkę. W Ośrodku przyjęto, iż czas trwania monitoringu wynosi od 6 - 8 miesięcy.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się po okresowej ocenie sytuacji rodziny i po konsultacjach asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym oraz Kierownikiem Ośrodka i jest zależna od stanu realizacji planu pracy.

Zakończenie współpracy asystenta z rodziną następuje w przypadku zrealizowania planu pracy z rodziną i osiągnięcia celów określonych w planie pracy, z powodu zmiany miejsca zamieszkania rodziny lub braku woli współpracy ze strony rodziny.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: Policją, Oświatą, służbą zdrowia, kuratorami, a także ze środowiskiem lokalnym. Każde zgłoszenie jest weryfikowane i Ośrodek podejmuje działania interwencyjne i zaradcze.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W okresie objętym kontrolą asystent współpracował z trzema rodzinami, w których występowała przemoc lub było podejrzenie jej występowania. W pracę na rzecz rodziny zaangażowane były inne służby tj.: pracownicy socjalni, pedagog szkolny, sąd rodzinny, kuratorzy, policja, poradnia psychologiczno – pedagogiczna i członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Bobrowo nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego, o której mowa w ustawie. Na terenie gminy działa pięć świetlic środowiskowych – w Bobrowie,

Nieżywieciu, Małkach, Czekanowie, Drużynach i Kruszynach. W świetlicach odbywają się zabawy integracyjne, zajęcia sportowe, plastyczne, kulinarne, a także wycieczki i imprezy okolicznościowe. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 13 świetlic wiejskich, a także znajdują się obiekty sportowe, funkcjonuje Klub Sportowy oraz dwa ośrodki kultury w Bobrowie i Nieżywieciu.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Bobrowo zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (terapeutycznego, psychologicznego, pedagogicznego, psychiatrycznego, socjalnego, prawnego), korzystając w tym zakresie także ze wsparcia specjalistów i Ośrodków w Brodnicy. Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Bobrowo nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika GOPS wiadomo, iż pracownicy Ośrodka ustnie informowali klientów o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej, jednak bez zainteresowania.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina uczestniczy w kosztach związanych z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 46 379,05 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 63 045,14 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 67 958,17 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust. 1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny współpracował z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz z prowadzącymi RDD w Brodnicy. Kontakty odbywały się zarówno poprzez spotkania osobiste jak i rozmowy telefoniczne. W aktach znajdowała się kopia planu pomocy dziecku sporządzonego przez koordynatora. Asystent otrzymał zaproszenie na Zespół ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 15 lipca 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 27 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 27 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 29 stycznia 2018 r.,
- e) za I półrocze 2018 r. w dniu 3 lipca 2018 r.,

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobami odpowiedzialnymi za powstanie stwierdzonych uchybień są proporcjonalnie do okresu zatrudnienia - p. Krystyna Ciesielska i p. Beata Szulc.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Zatrudnić asystenta rodziny, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 12 ust.1 pkt 1. Termin wykonania zalecenia – do końca maja 2019 r.
2. Składać sprawozdania z zakresu wspierania rodziny w terminie, o którym mowa w art. 179 ust. 1 i ujmować potrzeby związane z realizacją zadań. Termin wykonania – na bieżąco.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **8/2018** w dniach 20, 22 listopada 2018 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się Dyrektorowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia lub nieuwzględnienia.

W przypadku przyjęcia wystąpienia pokontrolnego bez zastrzeżeń, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)